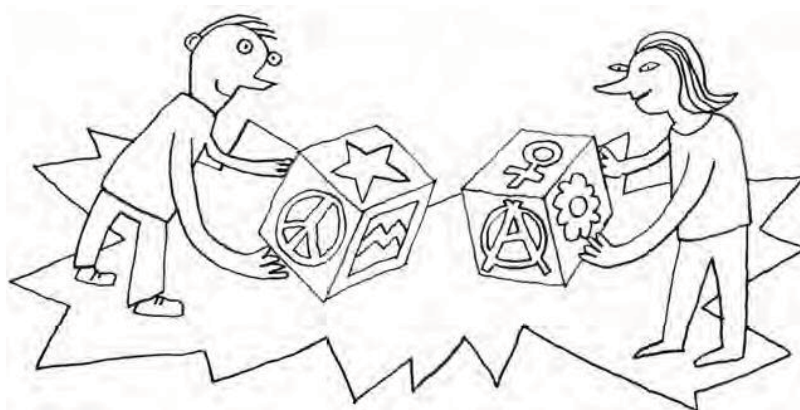

Глава 6

Разбирање на политичката филозофија

Вовед

Сликата прикажува момче и девојче свртени еден кон друг. Тие меѓусебно си покажуваат коцки со симболи кои претставуваат политички филозофии. Тоа што се смеат еден на друг е важно, бидејќи симболите се различни и подразбираат контроверзност и несогласување. Вреди да се истражат значењата на овие симболи, колку што е тоа возможно. Момчето го покажува симболот „забранете ја бомбата“, приклучувајќи се кон пацифизмот. Пентаграмот може да претставува социјалистичка перспектива, но исто така и холистички поглед на човештвото. Цик-цак линиите можат да претставуваат вода, како симбол за заштита на природната средина, но значењето може да е и сосема различно. Девојчето го покажува А – симболот за анархизам. Симболот за женски пол може да ја претставува феминистичката перспектива. Цветот може да претставува заштита на природната средина или мир, но девојчето можеби има поинакво толкување на симболот. Младите луѓе ги искористуваат човековите права – слобода на мислење, слобода на изразување и еднаквост. Нема авторитет кој ќе реши кој е во право, а кој не е.

Сликата пренесува интересна и изненадувачки комплексна порака. Ние ги комбинираме симболите и концептите во политичката филозофија за да ги искажеме идеите и ставовите, но тие може да се амбивалентни⁵ или збунувачки. Затоа мораме меѓусебно да си ги објасниме изборите и внимателно да слушаме. Има многу точки за кои можеме да се согласиме или да не се согласиме. Шесте симболи се доволни за да ни дадат идеја за едно отворено, плуралистичко општество. Ние треба меѓусебно да се третираме со почит; тогаш ќе имаме добра расправа која никого не повредува и користи на сите.

Образованието за демократско граѓанство и човекови права (ОДГ/ОЧП) интегрира две димензии. Првата е поврзана со *содржината*. Во ОДГ/ОЧП, разбирањето на политичката филозофија е битно бидејќи ни дава чувство на упатеност и вредности кога ги проценуваме проблемите и преземаме дејство. Исто така ги разбираме другите повеќе.

⁵ амбивалентен – што има двојна вредност

Втората димензија на ОДГ/ОЧП се однесува на *културата* на цивилизираниот конфликт – расправањето со насмевка, ако е можно. Ваквата култура на конфликт мора да се учи во училиштата, преку искуство и разгледување. Ова може да почне на рана возраст и многу зависи од примерот кој го даваат наставниците и директорите. Наставникот по ОДГ/ОЧП треба да внимава да избегне две „замки“. Една е политичката коректност. Наставникот нема задача да ги учи учениците за некоја преферирана политичка доктрина, ниту пак тој/таа треба да ги притиска да ги прифатат неговите/нејзините лични гледишта. Втората е одбивањето со молчење, кое е суптилна форма на обесправеност. Учениците треба да научат да очекуваат и дадат заемно внимание и одговор. Наставникот треба да ги мотивира учениците да ги објаснат нивните избори за другите да ги разберат, но тие не треба да бидат приморани да се оправдуваат.

Вежбите може да се адаптираат за различни старосни групи и можат да се користат во основното и средното образование.

Вежба 6.1. – Основни концепти на политичка мисла

Образовни цели	Учениците ги разбираат вредностите кои индиректно го водат политичкиот разговор и дебата и дека некои од овие вредности ги поддржуваат човековите права, а други не (учење за човековите права). Оваа вежба ги обучува учениците да имаат волја за учење и да ги разбираат вредностите и ставовите без разлика дали се согласуваат со нив или не (учење преку човековите права).
Ресурси	Листа на предлози или слогани (видете ги материјалите подолу). Алтернативно, постери од избори, видео клипови или извадоци од изјави или говори од политиката.

Процедура

1. Учениците формираат парови или групи по четворица.
2. Тие ги идентификуваат последиците од исказите. Можеби ќе е потребно тие да добијат прашања за да ги водат и да направат споредба, на пр. за кои групи во општеството ќе има последици предлогот и какви можат да бидат тие (учениците ќе најдат одговори како богатите и сиромашните, здравите и болните, моќните и слабите и тн.)
3. Ако веќе се запознаени со основните пристапи во политичкото размислување, учениците можат да ги поврзат предлозите со различни школи на мислата. Тие можеби ќе имаат афинитети кон повеќе од еден начин на размислување.
4. Учениците ги оценуваат исказите и нивните индиректни вредности од аспект на човековите права.

Продолжение

Учениците дискутираат за последиците од предлозите, поврзувајќи ги со проблеми кои се дискутираат во нивната земја.

Материјали

Листа на предлози и слогани

1. Државата не треба да се меша во раководењето на економијата. Треба да се ограничи на спроведување на законот.
2. Бесплатната медицинска нега треба да е загарантирана.
3. Сите компании треба да се национализираат.
4. Шефот на државата треба да има целосна моќ.
5. Државата, вработувачите и синдикатите треба да се среќаваат за да ја одредат стапката на зголемување на платите.
6. Државата е неволја сама по себе.
7. Белата цивилизација е супериорна.
8. Слабите ученици не треба да ги забавуваат другите ученици во учењето.
9. Никој нема право да им наредува на други луѓе.
10. Општеството треба да се организира така што власта ќе ја почитува природната хиерархија на работите.

Вежба 6.2. – Ставови за моќта⁶

Образовни цели	Учениците можат да разграничат меѓу концептите на моќ и нивните последици врз демократијата и човековите права. Учениците го усовршуваат активното слушање (учење преку човекови права).
Ресурси	Материјали за ученици: „Искази за моќта и владеењето“

Процедура

1. Учениците прават парови. Тие ги разгледуваат исказите и одлучуваат со кои искази се согласуваат.
2. Тие прават забелешки за причините зошто поддржуваат одреден исказ.
3. Паровите ги претставуваат резултатите на часот.
4. Учениците ги идентификуваат индиректните школи на политичка мисла (вежба на трансфер); наставникот ги користи откритијата и дискусијата на часот за да им ги претстави (избраните) пристапи на политичка мисла (индуктивен пристап, кој дава да се користат различни методи – предавање од наставникот и можеби учениците, проучување на извадоци).

Продолжение

Учениците размислуваат за нивните индивидуални вредносни системи.

Учениците ги поврзуваат политичките идеи и политиките на партиите и лидерите во нивната земја.

Материјали

(видете ја следната страна)

⁶ Адаптирано од Клод Парис, *Ethique et Politique*, изданија С.Г., Квебек, 1985

Материјал за ученици

Искази за моќта и владеењето

1. Во една власт, улогата на лидерот е најважна и незаменлива.
2. Моќта отуѓува и мора да се елиминира за секоја личност да го реализира својот целосен потенцијал.
3. Нацијата има само еден опасен непријател: нејзината влада.
4. Политичката моќ треба да се практикува од луѓето избрани од граѓаните.
5. Политичките партии се штетни за моќта на државата бидејќи ги делат луѓето и создаваат залудна конфронтација.
6. Државата не е едноставна колекција на индивидуи; таа е реалност која е повисока и побитна од збирот на индивидуи.
7. Сите форми на моќ имаат тенденција да станат тоталитарни.
8. Државата не постои сама за себе туку е средство кое е потребно за реализацијата на индивидуалните аспирации.
9. Државата е една огромна гробница во која сите изразувања на индивидуален живот завршуваат.
10. Штрајковите се предизвик за власта, па затоа тие треба да се забранат.
11. Индивидуите постојат само за државата и се ништо надвор од неа.
12. Младите луѓе треба да учествуваат во одлуките кои ги засегаат нив.
13. Единствено кога државата нема да постои ќе можеме да зборуваме за слобода.
14. Наставникот треба да ги земе предвид легитимните тврдења на неговите ученици.
15. Човечките суштества имаат природна тенденција да прават добро; секогаш треба да имаме доверба во нив.
16. Учеството на сите индивидуи во владеењето треба да биде основен принцип во организацијата на сите човечки заедници.
17. Политичките партии овозможуваат желбите на граѓаните да влијаат на одлуките на владата.
18. Ако се остават без никаква контрола, човечките суштества ќе се убијат едни со други.
19. Политичката моќ не треба да е на милоста на јавното мислење.
20. Човечките суштества имаат права кои моќта треба да ги почитува и промовира.

Вежба 6.3. – Кога би бил/а магионичар

Образовни цели	Учениците се мотивирани да создаваат значенски визији. Личноста без утописки визији е ограничена на прифаќање на статусот кво. Учениците добиваат шанса да ги искористат талентите (креативност).
Ресурси	Хартија и маркер.

Процедура

1. На учениците им се вели да замислат себеси како магионичари.
2. Тие читаат:
„Кога би бил/а голем магионичар, би направил/а мажите, жените и децата никогаш повеќе да не видат што е војна, а за ова да се случи...“
Секој ученик ги завршува следните реченици:
 - Јас би го сопрел/а...
 - Јас би го/ја затворил/а...
 - Јас би заборавил/а на...
 - Јас би се спротиставил/а на...
 - Јас би продолжил/а да...
 - Јас би создал/а...
3. Секој ученик ги чита одговорите во пленарна сесија. Се предложува да се наместат столчињата во круг.
4. Евалуација: учениците истакнуваат и дискутираат кои желби и потреби ги откриле.

Продолжение

Учениците се справуваат со прашањето дали нешто може да се направи за да им се остварат желбите.

Варијација

За постари ученици:

„Кога би бил/а архитект...“: учениците замислуваат како би можело да изгледа нивното училиште или град во кој живеат.

Учениците можат да размислуваат за нивните желби и да ги поврзат со основните традиции на политичка мисла (либерална, конзервативна, социјалистичка, пријатели на земјата).